

Zschäpe krijgt levenslang voor neonazi-moorden

Achtergrond - 11 juli 2018 - Auteur: Marja Verburg

De rechtbank in München heeft de hoofdverdachte in het NSU-proces, Beate Zschäpe, veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf. Ze wordt medeschuldig bevonden aan onder meer tienvoudige moord en lidmaatschap van een terreurgroep. Zschäpe vormde samen met Uwe Mundlos en Uwe Böhnhardt de neonazi-terreurgroep NSU.

De NSU (*nationalsozialistischer Untergrund*) wordt verantwoordelijk gehouden voor het plegen van tien moorden, twee bomaanslagen en 15 overvallen. De drie leden, afkomstig uit het Oost-Duitse Thüringen, leefden al ruim tien jaar ondergedoken, toen de politie Mundlos en Böhnhardt in 2011 op spoor kwam na een bankoverval. Ze pleegden zelfmoord voor ze konden worden gearresteerd. Het NSU-proces heeft meer dan vijf jaar geduurd. Het krijgt nog een vervolg want de verdediging heeft aangekondigd in hoger beroep te gaan.

De 43-jarige Zschäpe, het enige overgebleven NSU-lid, is veroordeeld tot levenslang met *besondere Schwere der Schuld*. Dat betekent dat ze niet na 15 jaar in aanmerking komt voor vervroegde vrijlating. Ze heeft geen *Sicherheitsverwahrung*, preventieve detentie, opgelegd gekregen. Daarmee kunnen veroordeelden vast blijven zitten als ze een gevaar vormen voor de maatschappij.

Naast Zschäpe zijn vier medeverdachten veroordeeld die de groep hebben geholpen. Ralf Wohlleben heeft tien jaar gekregen voor medeplichtigheid aan moord. Hij heeft het moordwapen geleverd aan de NSU. Holger G. en André E. hebben respectievelijk 3 jaar en 2,5 jaar gekregen voor ondersteuning van de terreurgroep. E. is niet schuldig bevonden aan medeplichtigheid aan moord. Het arrestatiebevel tegen hem is vandaag opgeheven en hij komt vrij. Hem langer vasthouden staat niet in verhouding tot zijn straf, vindt de rechter.

De vierde verdachte, Carsten S., is veroordeeld tot drie jaar jeugdetentie. De rechtbank ziet hem bij negen van de moordgevallen als medeplichtig, maar hij was nog niet volwassen toen hij de NSU ondersteunde. Hij verliet de extreem-rechtse scene voordat de NSU in 2011 werd ontdekt. S. zit in een getuigenbeschermingsprogramma, omdat hij als enige van de vijf aangeklaagden

uitgebreide verklaringen heeft afgelegd.

Nabestaanden

Het NSU-proces, dat in 2013 begon, is het grootste Duitse strafproces sinds de eenwording. De voorzittende rechter Manfred Götzl en zijn collega's hebben in 438 zittingsdagen meer dan 500 getuigen en meer dan 40 experts gehoord.

Toen het bestaan van de NSU in 2011 aan het licht kwam, was dat een grote schok in Duitsland. De politie was er al die tijd van uitgegaan dat de moorden, gepleegd tussen 2000 en 2007, afrekeningen waren in het Turkse milieu. Ze werden daarom de Dönermoorden genoemd. Acht van de tien slachtoffers waren Turkse middenstanders, de anderen waren een Griek en een politie-agente. In geen van de gevallen zocht de politie naar extreem-rechtse daders.

Sommige nabestaanden werden zelf verdacht van de moord op hun dierbare

Sommige nabestaanden werden zelf verdacht van de moord op hun dierbare. Tijdens de rechtszaak beschreven zij hoe zeer ze hebben geleden onder de verdachtmakingen van de politie, die suggereerde dat hun mannen en zonen waren betrokken bij drugshandel, mensensmokkel, vreemd zouden zijn gegaan of hun eigen kinderen zouden hebben misbruikt (zie ook: [ZDF-interview](#) met de weduwe van een van de NSU-slachtoffers, v.a. 14:33 min).

De behandeling van de moorden in de rechtszaal leidde de afgelopen jaren regelmatig tot schrijnende taferelen. De gruwelijke details kwamen uitgebreid aan bod. De vader van een van de Turkse slachtoffers wierp zich bijna huilend op de grond voor de rechter en de beklagdenbank om te laten zien hoe zijn stervende zoon erbij lag toen hij hem in diens internetcafé vond.

Ijskoud en berekenend

Ook nu Zschäpe levenslang heeft gekregen, blijft de nasmaak voor de nabestaanden bitter. Waarom hun familieleden werden vermoord, is tijdens het proces niet duidelijk geworden. Zschäpe heeft het grootste deel van het proces gezwegen. De keren dat ze een verklaring gaf, liet ze weten dat ze van de moorden niets wist. Toen ze ervan hoorde, kon ze niet meer weg omdat ze emotioneel en financieel afhankelijk was van de beide Uwes, zei ze.

De rechter is niet in haar verklaringen mee gegaan, blijkt vandaag. Zschäpe wekte tijdens het proces ook niet de indruk van een afhankelijk slachtoffer. Ze trad zelfbewust op, tot 2011 in haar rol als 'masker' van het NSU-trio, en tijdens het proces in de omgang met haar advocaten, met wie ze deels gebrouilleerd

raakte. De openbaar aanklager noemde haar ijskoud en berekenend.

Falende opsporingsdiensten

Dat het neonazi-trio tien jaar lang onontdekt moordend en rovend door Duitsland kon trekken, heeft mede te maken met het slecht functioneren van de veiligheidsdiensten. Vooral het beeld dat van de [Verfassungsschutz](#), de binnenlandse veiligheidsdienst, in verschillende onderzoekscommissies naar buiten kwam, is ontluisterend. Het is een beeld van grove nalatigheid en incompetentie en het verwijt kwam al snel dat de diensten [geen oog hadden voor extreem-rechtse terreur](#). Wel slaagden medewerkers erin tot ver in 2012 NSU-dossiers te vernietigen.

Het falen van de Verfassungsschutz is uitgebreid onderwerp geweest van verschillende parlementaire onderzoekscommissies. De diensten in de deelstaten zijn daarna deels gereorganiseerd. Ook is er een centraal neonazi-register gekomen. De hoofden van de Verfassungsschutz in vier deelstaten en de chef van de landelijke dienst moesten hun functie neerleggen.

Het beeld dat van de Verfassungsschutz naar buiten kwam was er een van grove nalatigheid en incompetentie

De diensten werkten veel samen met informanten in de extreem-rechtse scene. Door die informanten te steunen, steunden de diensten feitelijk extreem-rechts, met geld en andere middelen. Sommige informanten bleken contact met de drie ondergedoken NSU-leden te hebben gehad en hebben hen waarschijnlijk met overheidsgeld geholpen. De vraag is zelfs of de veiligheidsdienst niet betrokken is geweest bij de aanslagen. Een medewerker van de Verfassungsschutz was bijvoorbeeld in 2006 aanwezig in het internetcafé in Kassel kort voor de Turkse eigenaar werd vermoord. Het is in het proces niet duidelijk geworden wat die medewerker daar deed.

Verder onderzoek

Daarnaast luidt het verwijt dat in dit proces lang niet alle betrokkenen bij de moorden terecht hebben gestaan. Het NSU-netwerk was waarschijnlijk veel groter. Ook die vraag is na het proces open gebleven, zegt Clemens Binninger (CDU) vandaag op [Deutschlandfunk](#). Hij was van 2015 tot 2017 voorzitter van de Bondsdagcommissie die onderzoek deed naar de NSU-zaak.

Er loopt nog steeds een onderzoek van het Openbaar Ministerie naar mogelijke mededaders, bevestigt de procureur-generaal vandaag op [tagesschau.de](#). Ook zijn er nog strafzaken gaande tegen andere verdachten, zoals tegen de vrouw van de vandaag veroordeelde André E. Binninger hoopt dat met dit onderzoek vragen aan

bod kunnen komen die geen onderdeel uitmaakten van het NSU-proces in München.

Gegen rassistische Gewalt setzen wir nicht nur die Stärke des Rechts. Gegen Intoleranz u Hass braucht es die Vielfalt unserer offenen Gesellschaften. Was die Täter angerichtet haben, ist durch nichts wiedergutzumachen. Die Opfer bleiben unvergessen. [#keinSchlusstrich](#) [#nsuprozess](#) pic.twitter.com/CXe5bhmWsR

— Heiko Maas (@HeikoMaas) July 11, 2018

Ook politici vinden dat met dit proces de zaak niet is afgedaan. Op twitter laten onder meer minister van Buitenlandse Zaken Maas (SPD) en Groenen-Bondsdaglid Özdemir met de hashtag [#keinSchlusstrich](#) weten dat ze vinden dat er verder moet worden gepraat over extreem-rechts, racisme en het falen van de veiligheidsdiensten.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/27145/zschape-krijgt-levenslang-voor-neonazi-moorde>
n